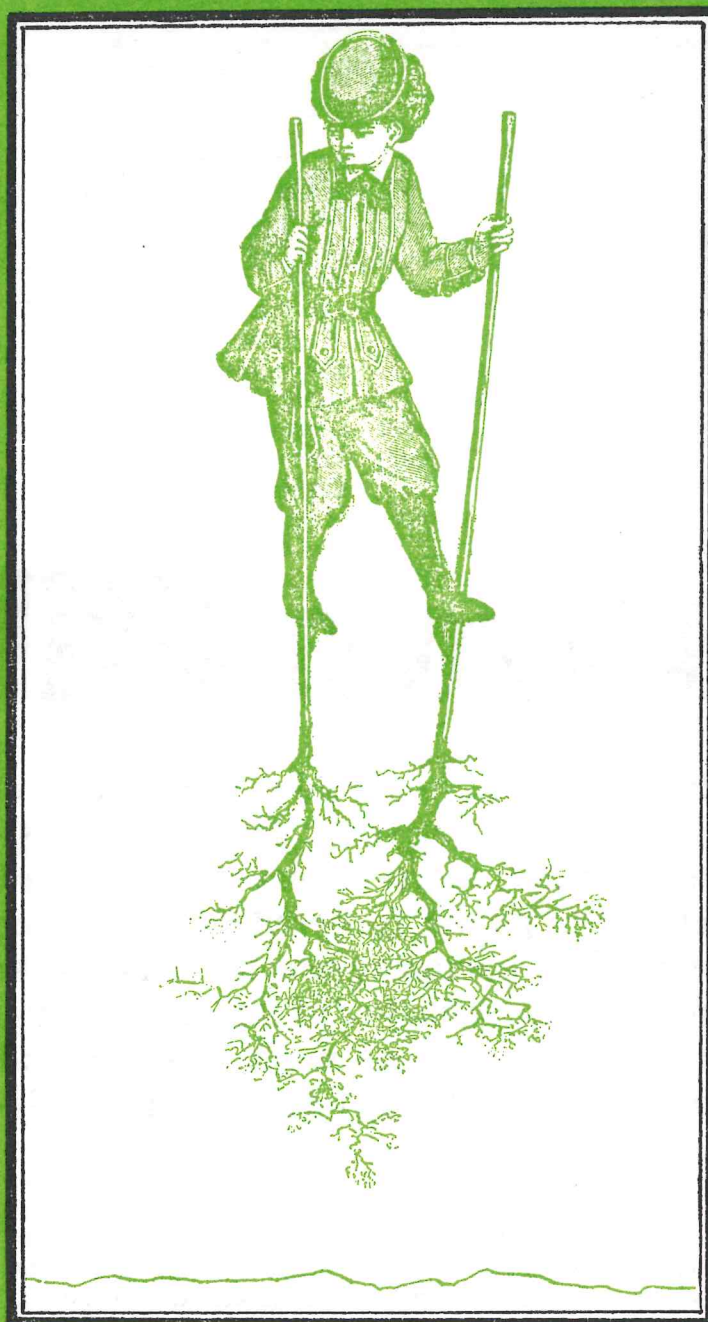

NOAH 84

FEBRUAR 1983

KR.10-

UDGIVER

NOAH
Rådhusstræde 13
1466 Kbh. K.
Tlf: 01- 156052
Giro: 5 56 00 39
Åbningstid:
Hverdage 10-16

ABONNEMENT

NOAH 79-86, kr. 75-
Institutioner o.l.
kr. 150-
Ældre numre kan kø-
bes så længe lager
haves.
Meddelelser om
flytning og re-
klamation vedr.
levering rettes
til postvæsnet.

SATS

Bentes Fotosats
Alrunevej 1
2900 Hellerup
Tlf: 01-624516

TRYKKERI

Eks-skolens
Trykkeri ApS
Nørrebrogade 5C, st
2200 Kbh. N.
Tlf: 01-357276

REDAKTION

Mikael M. Andersen
Merete Dalby
Per Knudsen
Søren B. Nielsen
Henning Schroll
Jimmy Staal
Lisbet B.-Sørensen

Det grønne parti spøger igen i kulisserne, og i en artikel her i bladet skitserer vi forudsætningerne for et sådant initiativs gennemførelse.

Der skal dog ikke herske tvivl om NOAHs rolle i det spil. NOAH er en bevægelse, og vi ønsker ikke at være afhængige af et politisk parti. Det drejer sig om et nyt parlamentarisk parti, og NOAH vil forholde sig til det grønne parti, som vi forholder os til de smågrønne partier i Folketinget. En fornuftig miljøpolitik vil vi støtte, men vi vil ubarmhjertigt kritisere dårlige miljøforslag.

Vi ved ikke, hvad vi kan vente os af det nye grønne parti - for der foreligger ikke noget endeligt partiprogram. For at få en idé om, hvor det bærer hen, har vi bedt Jørgen Frost - en af de kommende stiftere af et grønt parti - om at skrive om et grundlag for partidannelsen.

I en europæisk sammenhæng er Danmark et af de sidste steder, hvor der ikke er et grønt parti, og i et par artikler beskriver vi forholdene i Frankrig og Tyskland.

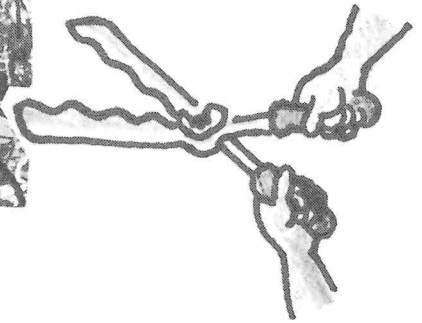
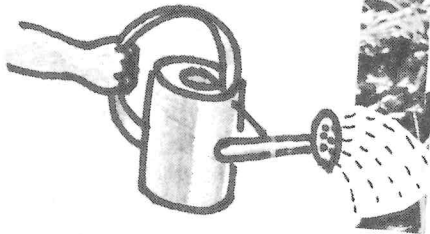
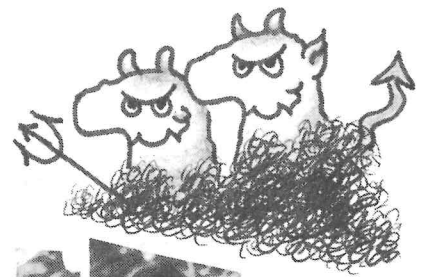
Grøn politik

Så er der igen nogle, der vil lave et grønt parti i Danmark. Er det nu en døgnflue, som det har vist sig de andre gange, hvor et miljøparti er blevet diskuteret i kulisserne? Partiet er endnu på det forberedende stadie og ikke endeligt dannet, så et partiprogram kan ikke diskuteres. Min hensigt med denne artikel er at undersøge grundlaget for det grønne parti og pege på nogle iøjnefaldende årsager til, at det grønne etablerer sig i det parlamentariske system.

Lad mig også slå fast, at det ikke er mine egne ønsker, der afspejles i artiklen, men den er et forsøg på at vurdere det historiske udgangspunkt for et grønt parti i Danmark.

Lad mig også til indledning slå fast hvilke perspektiver, der er i sagen. Det drejer sig om nogle mennesker, der vil lave et parti, der skal indgå i det parlamentariske repræsen-

tative demokrati og dække et område, der efter deres mening ikke varetages tilstrækkelig godt. Et grønt parti vil forsøge at hverve stemmer på økologiske spørgsmål og indgå i en of-

fentlig debat med de andre partier. I det spil kan jeg ikke se, at et grønt parti vil genere bevægelserne. Bevægelserne lever jo i forvejen med en mosaik af andre partier, der fremhæver deres miljøinteresse, så ét mere vil gøre ringe forskel.

Men hvorfor kan et grønt parti i dag blive en faktor i det politiske system?

Partiernes miljøpolitik

Et miljøparti vil ikke have en chance, hvis de eksisterende partier i deres miljøpolitik tager vare på miljøproblemerne.

Det er dog mest på papiret, at de radikale og kristeligt folkeparti lejlighedsvis toner grønne synspunkter, og det sker især, når de politiske barometre vejrer mulighed for stemmegevinster. Få har vel tillid til, at disse opportunistiske partier mener noget alvorligt med de pludselige bekymringer for det økologiske forfald.

Kredse i socialistisk folkeparti mener, at de kan forhindre, at der bliver basis for et grønt parti. De grønne folkesocialister har ved SF's landsmøder for-

søgt at få indarbejdet økologiske betragtninger i parti-programmet, men disse bestræbelser har haft yderst ringe gennemslag overfor den generelle politik, SF har ført. Det er karakteristisk, at miljøspørgsmål opfattes som biting i forhold til partiets hovedopgave, der er kampen om reallønnen.

Fra både SF og VS har der været fremført miljøproblemer som politiske spørgsmål, men det har alt for ofte drejet sig om enkelt-sager, og miljøområdet har som *helhed* haft en tvivlsom status. I VS er der udarbejdet et forslag til en miljøpolitisk platform, men det er karakteristisk, at denne miljøpolitik ikke er vedtaget i partiets hovedbestyrelse. Efter i årevis at have forsøgt at få økologiske helhedssynspunkter indarbejdet i SF's og VS' politik, må det ringe resultat føre til opgivelse selv hos de mest tålmodige. Miljøpolitikken spiller kun en ringe rolle i disse to partiers parlamentariske virksomhed.

Socialdemokratiet har et hovedansvar for den lovgivning, der er vedtaget omkring miljøkonflikter.

Miljøloven er et udtryk for, hvordan denne lovgivning har fungeret. Når nu partierne ikke kan fremvise en sammenhængende miljøpolitik, kunne man forestille sig, at »verdens bedste miljølov« ville kunne dæmme op for et spirende grønt parti.

Miljølovens fallit

Miljøloven er ofte blevet kritiseret for at være skrevet på industriens præmisser, og miljøloven kan da også fejre 10 års jubilæum uden at det kan påvises, at lovgivningen og administrationen har ført til nævneværdige resultater, hvad angår forbedringer i miljøbelastningen. Nu har den industrielle udvikling på en række områder ført til mindre stofudslip. Der kører færre biler rundt på vejene, og nogle steder arbejder industrien med nedsat produktion, men det er en funktion af det kriseramte samfunds almindelige sætten nogen af hjulene i stå, ikke en udvikling der er miljølovens fortjeneste. Der er stadig bly tilsat benzinen, svovldioxid i luften og gifte i spildevandet etc.

Miljøloven har aldrig drejet sig om at fjerne gifti-

ge og farlige stoffer fra miljøet, men loven drejer sig om at kunne tage nogle beslutninger i de mest tilspidsede miljøkonflikter. Loven handler om, hvorledes konflikterne kan lægges i administrative rammer, sådan at der er regler for klageadgang, sagsbehandling, ankemuligheder mm. Der skal tages nogle afgørelser, der respekteres af de involverede parter.

For tusindvis af mennesker, der har været inddraget i klager over forurening, har det været en knugende bureaukratisk oplevelse, der efterlader et klart indtryk af, at økonomiske hensyn i enhver sag vejer tungt i forhold til alle andre argumenter. En håbløshed breder sig, for ikke alene er det svært at blive klageberettiget, og skulle det lykkes at få sagen behandlet, vil det overvældende antal sager afgøres til involverede industriers fordel.

Der er en folkelig mistillid til miljøloven.

Miljøbevægelserne har stort set ingen plads i miljøreguleringen. Nogle har ment, at det var vigtigt at holde de »rabiater« miljøgrupper uden for indflydelse, og det er lykkedes, så

miljølovens smuldrende fundament er alene det etablerede systems ansvar.

Konklusionen er, at der i forhold til partier og lovgivning ikke er etableret en miljøpolitik eller miljøadministration, der kan dæmme op for en grøn partidannelse.

Miljøbevægelsen og central styring

Vender vi os mod miljøbevægelsen, består den i dag af mange forskellige grupper. I 1980 blev der i Askov gjort et forsøg på at samle disse grupper i en fælles organisation, der kunne have ført til et grønt parti. Nogle af initiativtagerne til Askovmødet — bl.a. Frederikshavn miljøgruppe — ville dengang som i dag gerne deltage i et grønt parti. De vigtigste bevægelser på miljøområdet afviste meget klart en deltagelse i den slags centraliseringer, fordi man prioriterede græsrodsarbejdet højere end indflydelse på de parlamentariske beslutningsprocesser. Bevægelserne mente, at skulle man være en interesseorganisation for miljøet, så var det nødvendigt med hovedbestyrelse og ledere, der kunne tage hurtige beslutninger på andres vegne, når forhandlingssituationer krævede det. Et sådant beslutningshieraki ønskede græsrodsbevægelserne ikke, fordi man mente, det ville kvæle det lokale arbejde og ende i uoverskuelige magtkampe. I stedet besluttede forsamlingen, at der skulle være årlige miljøtræf til udveksling af informationer og koordinering af aktiviteter på miljøområdet.

Græsrodderne afviste klart at blive gjort ansvarlige for den statslige miljøpolitik gennem deltagelse i nævn og administrative afgørelser. Afvisningslinien var temmelig uforståelig for de miljølister, der havde valgt repræsentanter i kommunalbestyrelser, og det er da også disse kommunalbestyrelser, der i dag er aktive i forhold til dannelse af et grønt parti. Bevægelser-

ne har klart afvist at deltage i en partipolitisk sammenhæng.

Miljøkamp er ikke en delkamp

Askovmøderne og diskussionerne imellem bevægelserne har ført til en forståelse af, at bevægelserne har et fælles ståsted i et bredt forsvar for levevilkårene. Det er den samme kerne, protestgrupperne vender sig mod, nemlig den kapitalistiske måde, udviklingen af produktivkræfterne foregår på. Af den menneskelige og naturmæssige destruktion fødes bevægelserne, hvad enten det drejer sig om nej til atomkraft, kvindebevægelse, fredsbevægelse, NOAH etc.

Forureningsproblemerne handler ikke om tekniske vanskeligheder, der kan løses ved hjælp af specialister. Forureningsproblemerne er symptomer på en urimelig tilrettelæggelse af produktionen. En NOAH-gruppe arbejder ikke kun med forurenende stoffer, men beskæftiger sig også med vareproduktion, arbejdsmiljø, produkters kvalitet, transportforhold, planlægning m.m. Miljøproblemerne retter sig mod centrale forhold i samfundet, og nødvendigvis problematiseres produktions tilrettelæggelse.

En protest mod penicillin i svin er også en protest mod en måde at producere svin på. Penicillin eller beslægtede stoffer er en nødvendig del af måden at producere svin på her i landet. Penicillin kan ikke uden videre fjernes, for svineproduktionen er kun lønsom, når dyrene presses i ydelse, og når de skal vokse hurtigt, må svinene ikke blive syge. Skal penicillin fjernes, skal der skabes andre og dyrere produktionsmetoder i landbruget.

Miljøproblemerne opfattes i bevægelserne i dag som sammenkædede, og løsninger kan kun findes i en bred levevilkårss Diskussion, hvor alle vigtige samfundsforhold må inddrages. En grøn politik behø-

ver altså ikke på forhånd at beskæftige sig med perifere dele af samfundsudviklingen eller koncentrere sig om reproduktionen.

Miljøparti i Sverige

At en grøn politik er tilstrækkelig til at gøre en partidannelse så god som nogen, er der eksempler på overalt i Europa. Miljøpartierne i Frankrig og Vesttyskland er omtalt i andre artikler i NOAH-bladet, og der er miljøpartier i Belgien og Storbritannien.

Et svensk miljøparti blev startet i 1981 og præsenterede sit partiprogram i 278 punkter, der forholder sig til alle væsentlige politiske områder. Udenrigspolitik med en styrkelse af solidariteten med den tredje verdens folk, en fysisk politik med miljøbeskyttelse etc., en socialpolitik med større ligeberettigelse og en økonomisk politik, der skal styres af demokratiske, økologiske, kulturelle og sociale værdier. Al produktion skal tilpasses naturens egne processer, og beskæftigelse skal ikke længere kunne bruges som argument for at fortsætte forurenende virksomhed. Miljøpartiet mener i øvrigt, at Sverige skal mindske sin afhængighed af udlandet og satse mere på national selvforsyning. Osv.

I forhold til de andre partier prøver Miljøpartiet i Sverige stædigt at holde sig fri af blokannelser og det traditionelle højre-venstre mønster. Det er selvfølgelig vanskeligt, ligesom problemerne opstår, når de smukke hensigter skal omsættes til praktisk politik. Resultatet bliver let endeløse stridigheder, der kan ende med splittelse. Det svenske miljøparti kom ikke i Rigsdagen, og nye kræfter er godt igang med at danne et nyt og mere »korrekt« grønt parti.

Man kan tage sig til hovedet over dette spild af gode kræfter, men efter min mening skal man ikke undervurdere betydningen af uenighederne. Væsentlige

modsætninger kan klarlægges, og det kan godt være positivt, så længe diskussionerne foregår i det politisk parlamentariske niveau.

Om holdning til et grønt parti

De overvejelser, jeg har gjort ovenfor, fører til konklusionen, at et grønt parti vil kunne få fodfæste i det parlamentariske system i Danmark.

Hvilke konsekvenser har det? Jeg mener, at man skal tage etableringen af partiet afslappet, så længe det klart kan markeres, at bevægelserne ikke direkte tages til indtægt for partiets politik. Bevægelsernes strategi må være at oprettholde vandtætte skodder til et grønt parti, altså en fortsættelse af den hidtidige praksis overfor det parlamentariske system.

Det betyder, at bevægelserne skal forholde sig kritisk til et grønt partis politik og bekæmpe fejlagtige løsningsforslag uden hensyntagen til, at de måtte komme fra et grønt parti.

Mange velmenende mennesker er grundigt trætte af at høre flosklerne om alle de miljøhensyn, der skal tages, når enhver kan se, at der ikke bliver gjort noget effektivt ved problemerne. Jeg tror, der er brug for et parti, der kan samle den utilfredshed og forsøge at ændre på forholdene gennem parlamentarisk arbejde. Jeg gør mig ingen illusioner om, at et grønt parti vil kunne skabe et økologisk Danmark. Men i en situation, hvor miljøbevægelsen oplever en vis stagnation på grund af økonomisk krise, tror jeg, at den grønne partidannelse kan tvinge de andre partier til at tage miljøproblemerne alvorligt. Hvis der ud af partiturmlerierne kan komme en offentlig debat om global ressourcefordeling, teknologiuudvikling, levevilkårsforhold i almindelighed, så er det også klart i miljøbevægelsernes interesse.

Henning Schroll

Splid i Frankrig

Miljøbevægelserne i Frankrig er i fællesskab indgået i det parlamentariske system. I 1981 opstilledes som præsidentkandidat Brice Lalonde. Til lejligheden enedes miljøgrupperne om i fællesskab at opstille et valggrundlag for kandidaten. Diskussionen om, hvorvidt miljøbevægelsen skulle indgå i det parlamentariske arbejde, eller rettere i hvilken grad og på hvilken måde man skulle deltage i det politiske system, har givet splittelse.

Der er i dag tre dominerende økologigrupper i Frankrig. Den ældste, »Les Amis de la Terre« (AT), er ti år gammel. De to andre bevægelser, »Mouvement d'Ecologie Politique« (MEP) og »Confederation Ecologiste«, har udskilt sig for henholdsvis tre og to år siden.

I grove træk har uenighederne været følgende: Det ti år gamle AT er den bevægelse, som kraftigst har ønsket at holde fast ved græsrodsbevægelsesstrukturen. Da MEP udskilte sig for tre år siden, var det på et modsætningsforhold til græsrodsstrukturen og mobiliseringen omkring delspørgsmål og -problemer. MEP ville lave et principprogram og stille op til valg. Gruppen har haft planer om at danne et grønt parti. Det to år gamle »Confederation Ecologiste« kom i splid med AT, fordi de som MEP ønskede et principprogram og ville stille op til valg. I forhold til MEP ville de imidlertid fastholde, at de var en bevægelse.

Miljøbevægelsens krise

Ved valget i 1981 skete der altså det, at de tre grupper sammen opstillede en præsidentkandidat. Næste politiske valg er kommunalvalgene i marts 1983, og diskussionerne i økologibevegelserne har gået højt i efteråret.

»Les Amis de la Terre« repræsenterer den gruppe af franske økologister, som

er mest bevægelsesorienterede. En målsætningsrapport fra gruppens sekretariat, udsendt i oktober 1982, kan illustrere, hvordan bevægelsessynspunkter har placeret sig i diskussionen op til det nært forestående kommunalvalg:

Økologiske synspunkter og værdier i bred forstand er i stærk modvind i dag i Frankrig, hævder rapporten. Der opstilles forskellige årsagsforklaringer. Ideer om selvforvaltning og decentralisering er oppe mod stærke traditioner for central administration, statsmonopol på medier og valgmetoder (flertalsvalg i enkeltmandskredse i modsætning til forholdstalsvalg som vi kender herhjemme).

Den økonomiske krise bliver brugt som argument mod økologiske synspunkter, der fremstilles som gammeldags og økonomisk urealistisk.

Hos den traditionelle venstrefløj er der ikke megen forståelse for økologiske synspunkter. Venstrefløjen går ind for vækst i den industrielle sektor før de økologiske hensyn. Miljøbevægelsen finder, at de styrker det teknokratiske bureaukrati.

Endelig mister bevægelserne medlemstal, bl.a. pga. interne stridigheder og manglende evne til at videreføre kampen mod atomkraft ud i et bredere, mere afklaret politisk engagement.

Bevægelsesstrategien

I forbindelse med disse problemer mener ATs sekretariat, at de økologiske synspunkter er dødsdømte, hvis man opgiver græsrods mobiliseringen for beskyttelse af naturen og miljøet, de alternative livsformer og kampen for en udbygning af det civile liv. Visse politiske partier har allerede trængt sig ind på disse miljøtemaer, og der bliver ustandseligt gjort forsøg på at isolere økologisternes politiske kandidater fra

græsrodsaktiviteterne.

AT finder, at det er en udvej at styrke bevægelsen på græsrodsplan for at fastholde de miljøpolitiske kandidater på deres grundlag.

Styrkelsen skal foregå med særlig tre forskellige sociale grupper for øje:

For det første de socialt udstødte grupper som unge, store dele af kvinderne, de arbejdsløse og pensionerede. Disse grupper skal støttes i et krav om en solidarisk fordeling af arbejdet, og ansættelsesforhold som tilgodeser en større frihed i den enkeltes dagligdag.

Derudover vil man forsøge at støtte og forsvare alle de mennesker, som nu lever et alternativt liv — landbrugskollektiver, boligfællesskaber i bymiljøer osv.

Endelig vil man gerne have fat i de professionelle informationsformidlere, dvs. undervisere og journalister. På kortere sigt for at få flere økologiske synspunkter ind i den offentlige debat.

På længere sigt er det også målet at få udbredt nye livsværdier. Disse nye livsværdier kan f.eks., som fremført af Andre Gorz, være mulighederne for at opfylde en større del af sine behov uden for den kapitalistiske produktion. — Alt-så en udbyggelse af det civile liv.

Den parlamentariske strategi

ATs sekretariat mener, at en parlamentarisk politisk orientering er nødvendig. Økologibevægelsen ønsker at opstille repræsentanter, som skal indgå i det parlamentariske arbejde og såle-

des deltage i ledelsen af Frankrig i et perspektiv, som svarer til bevægelsens mål. Man skal dog ikke glemme, at den franske valgmetode ikke giver gunstige vilkår for økologisternes kandidater. Men mange mennesker er skuffede over den nye socialistregerings svig i forhold til valgløfter. På den baggrund kan økologisterne fremstå som en mulig udvej.

AT mener, at kampen for indflydelse på den centrale politiske magt på kortere sigt må være adskilt fra græsrodsaktiviteterne. Dette for at undgå, at græsrodsarbejdet kvæles pga.

de nødvendige kompromiser i det parlamentariske politiske arbejde. En sammenblanding af græsrodsarbejdet og parlamentarisk arbejde ville kunne hæmme begge aktiviteter. På længere sigt mener AT, at skabelsen af et økologisk politisk organ ikke bør finde sted, før det er græsrodsgrupperne, som opstiller nogle repræsentanter. Konklusionen er altså, at bevægelsen skal styrkes, og et politisk organ skal være talerør for bevægelsen.

I oktober var situationen den, at MEP havde planer om at danne et grønt parti, og »La Confederation Eco-

logiste« fastholdt at ville eksistere som en selvstændig bevægelse. AT fandt, at den eneste rimelige udvej til at undgå en opsplitelse og ødelæggelse af økologibevægelsen ville være at danne et fælles politisk organ for de tre bevægelser. Det skulle være frit for bevægelsens enkelte medlemmer, om de ville tilslutte sig det politiske organ eller ej.

De tre grupper kunne imidlertid ikke enes om et fælles grundlag, og i november måned blev partiet »Les Vert« (De Grønne) dannet på initiativ fra folk i »Mouvement d'Ecologie Politique« (MEP).

Grønt Vesttyskland ?

De mange græsrodsbevægelser mod anlæg af a-kraftværker, oparbejdningsanlæg, motorveje, flyvepladser osv. har på 3 til 4 år skabt en ny politisk situation i Vesttyskland. De grønne har efter dannelsen været inde i interne kriser og udsat for en kraftig hetz i den vesttyske dagspresse. Men alt tyder i dag på, at der er roligt i partiet, og opinionsundersøgelser forudser, at partiet kan blive tungen på vægtskålen efter næste Forbundsvalg til marts.

I november 1979 samledes en lang række miljø- og anti a-krafts-aktivister i Offenbach ved Frankfurt. Mødet var en forgrundlæggelseskongres, hvor mulighederne for et landsdækkende »grønt parti« skulle undersøges. Anledningen var de senere års succes for grønne lister ved kommunal- og andre lokalvalg — og ikke mindst gennembrudet ved valget den 7. oktober i Bremen. Her sprængte De Grønne spærre-grænsen på 5% og fik fire mandater i Landdagen.

På mødet i Offenbach blev meningene afprøvet, og man fandt, at der var basis for partidannelse. Der blev nedsat to kommis-

sioner til udarbejdelse af partiprogram og organisatorisk opbygning. Kongressen besluttede, at et grønt parti skulle bygge på a-kraftmodstand, en afvisning af kapitalistisk vækst og energipolitik, opprioritering af menneskelige behov, nedrustning og en decentralisering af den politiske magt.

Partiet holdt stiftende kongres i januar 1980 i Karlsruhe. Nu skulle de mangeartede politiske holdninger lige fra tidligere CDU'ere (Kristelig Unionsparti) til kommunister forsøge at skabe et parti med »grønne synspunkter«. Partidannelsen blev forsøgt uden hensyntagen til de de-

legeredes tidligere/nuværende partipolitiske forhold. Det var stadigvæk tilladt at besidde dobbelt medlemskab, dvs. både være medlem af De Grønne og medlem af et politisk parti, hvis formål ikke står i modsætning til De Grønnes program. Der var stor enighed om, at partiet primært skulle være et anti-a-kraft og miljøparti. Her sluttedes også den store enighed.

Der kunne spores flere markante politiske holdninger. »De værdikonservative«, som stod for en økologisk holdning afgrænset fra materialistiske, marxistiske, kapitalistiske og fascistiske tendenser.

Grundlæggeren af den grønne liste i Slesvig-Holstein, »økobonden« Baldur Springermann, og den tidligere CDU'er Herbert Gruhl repræsenterede denne holdning stærkest.

En anden markant tendens blev repræsenteret af De Grønne i Barden-Würtemberg og Bremen som »aktiv reformistisk«. Tendensen domineredes af forhenværende SPD'ere (Socialdemokratiet), som en protest mod det tunge partiapparat og sammenfletningen af partitoppen i SPD med storindustrien incl. atomindustrien.

Endelig er der den »radikaldemokratiske« fløj med krav om folkeafstemning (begrebet findes ikke i Vesttyskland), indførelse af ombudsmand, mulighed for vælgerne for at fratage parlamentsmedlemmer deres mandat, hvis de svigter deres valgløfter og en omfattende decentralisering af den politiske magt.

Senere skulle det vise sig, at partiet ikke i tilstrækkelig grad havde fået debatteret det politiske program igennem inden partidannelsen. Forcingen viste i al

CDU/CSU og SPD betragter "De Grønne" som en alvorlig trussel til det kommende forbundsdagsvalg

tydelighed, at partiet var groet frem under et tidspres mere end en naturlig udvikling. Det blev anset for vigtigere at få »prøvet« partiet til de kommende delstatsvalg inden Forbundsdagsvalget end en vedtagelse af et partiprogram.

Successen var stor i marts 1980 ved det følgende delstatsvalg. I Barden-Würtemberg kunne De Grønne for anden gang rykke ind i et delstatsparlament. Ville De Grønne blive en betydelig faktor i vesttysk indenrigspolitik?

De uløste problemer kom op til overfladen på kongressen i Saarbruche efter valgsuccessen. De Grønne blev truet af sprængning. »De Grønnes kamp mod de røde« stod der i avisoverskrifterne. Problemet var stadigvæk om par-

tiet *kun* skulle føre anti-akraft kampaner og foreslå stramninger af miljøpolitikken. Eller skulle partiet have en bredere politik. Der viste sig stor uenighed om partiets stilling til f.eks. en liberalisering af abortlovgivningen og socialpolitikken. Dog gik det mest heftigt til under behandlingen af den økonomiske politik. Trods disse åbenlyse stridigheder holdt partiet sammen.

Som protest mod vedtagelsen af partiprogrammet nægtede flere af partiets stiftere at stille op til de kommende valg, og senere meldte de sig ud af partiet. Det drejede sig om Gruhl og Springermann samt Landdagsrepræsentanterne fra Bremen. Efter kongressen troede få virkelig på, at De Grønne skulle komme i Forbundsdagen.

Til det følgende valg i Saarlandet, i april 1980, stillede De Grønne op med deres eget program, som følge af utilfredsheden med vedtagelsen på kongressen. Resultatet blev på knap 3% for partiet og oversteg dermed ikke 5% spærregrænsen.

Valget var den første forprøve på forbundsdagsvalget den 5. oktober. Den anden valgprøve skulle være til landdagsvalget i den folkerige delstat Nordrhein-Westfalen. Her blev De Grønne heller ikke repræsenteret. Trods nederlagene ved de to delstatsvalg besluttede en næsten enig kongres, at De Grønne skulle stille op til forbundsdagsvalget. Partiets profil blev nu mere og mere tegnet af de mange borgerlister, som har deres basis i storbyerne. Den kolossale presseomtale, De Grønne fik, handlede om de indre stridigheder, og det var ikke gode odds før valget.

Forbundsdagsvalget i 1980 gav De Grønne 1,5% af stemmerne og ikke de 3%, de mest optimistiske havde forventet. Stemmekrisen, hvis man kan tale om en sådan for et første-gangsparti, syntes at fortsætte. Men De Grønne holdt fast, og i den senere tid er billedet vendt. Ved de kommunale valg i Hessen, i marts 1981, fik partilisterne en kæmpe succes ved de fleste valgsteder med en majoritet af stemmerne i en enkelt kommune som det bedste resultat. Årsagen til succesen skal nok ses på baggrund af den modstand, borgere og bønder i området har haft mod planer om a-kraft og oparbejdningsanlæg. SPD gik tilbage — og meget endda — hvor den lokale politiker havde vist sig som a-krafttilhænger, mens SPD-kandidater, der havde vendt sig mod a-kraft, klarede valget med oprejst pande.

Den nye situation i Vesttyskland

Efter at FPD (De frie demokrater) brød regerings-

samarbejdet med SPD, er der opstået en ny situation i Vesttyskland, hvor dele af SPD, med Willy Brandt i spidsen, nu er begyndt at bejle til et samarbejde med De Grønne efter den seneste tids opmuntrende valgresultater. Opinionsundersøgelser tyder på, at De Grønne vil komme over spærregrænsen ved det næste forbundsdagsvalg til marts.

De Grønne er alene i år blevet repræsenteret i 3 delstatslanddage: Bayern, Hamburg og Hessen. Ved de to sidste er De Grønne kommet ind og blevet tungen på vægtskålen.

Ved den sidste partikongres i november var der stadigvæk uenighed om, hvorvidt De Grønne skulle bevare de langsigtede mål fremfor ministerposter. Eller hvorvidt man skal samarbejde med SPD, hvis der opstår en mulighed.

I de to tilfælde, Hamburg og Hessen, har De Grønne også handlet forskelligt. I Hamburg kunne der ikke opnås et forlig mellem SPD og De Grønne. Der blev udskrevet nyvalg, som bevirkede, at SPD fik absolut flertal igen — så er det jo så nemt.

I Hessen derimod har De Grønne fornylig indgået et betinget forlig om budgettet for 1983. Det blev vedtaget på en lokal partikongres, kort tid før der også her ville være blevet udskrevet nyvalg.

Både CDU/CSU og SPD betragter De Grønne som en alvorlig trussel, og det fremgår af deres interesse for partiet op til det kommende forbundsdagsvalg. Som det sidste nye skud på stammen vil lederen af CSU, den berømte Strauss, dels have forbudt partier, der bevidst modarbejder de parlamentariske spilleregler, og dels søge en koalition med SPD, bare for at hindre De Grønne i at få indflydelse. Muligheden for, at De Grønne kan blive tungen på vægtskålen i den nye Forbundsdag til marts, har givet de store partier kolde fødder.

PROTEST bevægelse eller ALTERNATIV politik

De rå realiteter er: Kapital - krise - krig. Et sted på denne livsfjendske vej befinder verdenssamfundet sig, og vi med det. - Årsager: Manipulation - selvcentrering - handlingslammelse. Resultat: Skub i ryggen derudaf. - I den ene eller den anden retning. - Mod strukturel vold (afsavn) eller mod fysisk åbenbar vold (krig). - Mod destruktion af den økologiske homeostase. Konklusion: Grønt alternativ i dansk politik. Globalt initiativ i internationalt samarbejde med miljøpartiet, grønne partij, N.A.K., les listes vertes, partido radicale, die grüne, N.F., den tredje vej, new age og mange mange flere, som er utrygge ved tilskuerrollerne.

Kære Miljøvenner!

I realiteten kender vi jo godt problemerne. Det store handicap er mangelen på, at kunne handle på baggrund af vor viden.

Vi er forståeligt læse-trætte og ønsker snarest at springe over vejgrøfterne og slå ind på den nødvendige anden vej. Ind over resterne af den mishandlede jord, vi vil bevare.

Lammelsen

Erfaringens bjerg af mishandlede mennesker / skrottede blikvarer / våben / autoriteter / korrupte ledere / kviksølv, cadmium og plutonium oma. breder sig op i den klare luft, ud i det rene vand, over den åndende jord og langt ind i fremtiden. Pladsen til en fremtid indskrumpes.

På toppen af fortidsbjergene står mennesket med sine børn. I det skarpe nu mellem fortid og fremtid tør de ikke springe ned på jorden. — Lammede af angst løber tiden bort. Til-

bage bliver bjerget sammen med støvede teorier og gode viljer.

Initiativ

Min personlige indsigt og holdning vil uafvendeligt blive bedømt som overfladisk eller tendentiøs, såfremt den ikke berører de fleste af de forhold, modtageren ser for sig. Jeg kan kun det, andre også vil.

Udvidelse af det litterære arbejde indebærer ingen løsning. Vi er alle læsetrætte. Selv om meddelelserne bød på løsninger, står vi atter alene, når vi lukker bo-

gen i. Underholdningsindustriens serier i massemedierne vil uhindret fortsætte deres maskering af de generelle problemer (tesen om frihedens afhængighed af øget oprustning oma.)

Bredt personligt samvær må være vort modtræk — lære hinanden at kende. — I fællesskab gennemføre en afklaring af vore forudsætninger for relevant handling. — På baggrund af omfattende, kvalificerede og inspirerende oplæg.

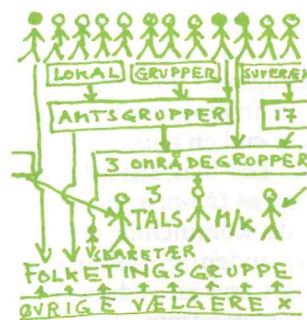
Jeg deltager gerne i et uformelt samarbejde med det formål at hjælpe gensidigt med at etablere udvidede muligheder for bevæget alternativ handling.

Jeg ønsker ikke at tage nogen bevægelse til indtægt for, hvad jeg foretager mig, og frabeder mig også det omvendte. Medvirkende til det grønne alternativ ønsker derimod selv at blive taget til følge. Det er, hvad der sker. Og det er den personlige frihed og suveræniteten, som så mange

efterlyser. Endelig er der den brede anonymitet, som det heldigvis står frit for at sætte sit kryds, hvor den vil. — Hvis muligheden ellers er etableret. Er den ikke det, kan vi endnu ikke tale om et gennemført demokrati. De, der ikke forstår det, vil ikke forstå.

Folkestyre

På baggrund af forståelsen for det grønne alternativs mål og midler burde jeg måske skrive vi. Alligevel bliver mit indlæg i jeg-form. Dels fordi det er personligt, og fordi det giver langt større frihed ikke at forpligte andre end sig selv.

Det fælles politiske initiativ betegner jeg som *alternativet*, fordi det intet har at gøre med gruppeegoisme

FRA HOLDNING TIL HANDLING
I denne artikel redegør Jørgen Frost fra Danmarks miljøpolitiske Forening for nogle af de tanker, der vil danne grundlag for det kommende danske miljøparti.

NOAH

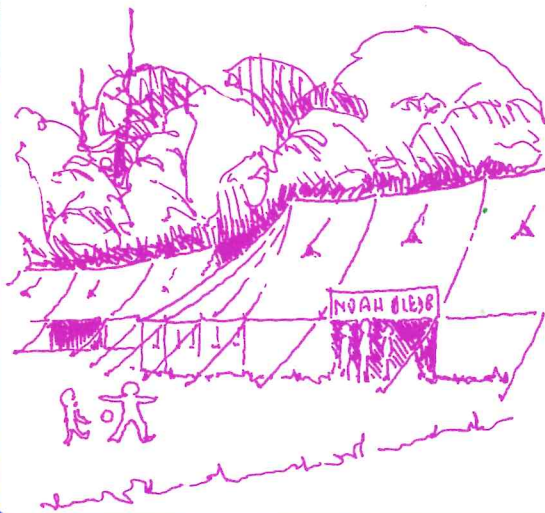
- * NOAH-madlej
- * Det er NOAH-det nytter
- * NOAH og den kommende generation
- * NOAH-frihed

Ø·LEJR

1983

-på
Avernakø

MILJØ-LEJR NOAH

Miljølejren NOAH er ferie kombineret med kursus i NOAH relevante spørgsmål. Det kræver ingen specielle forudsætninger at komme med - programmet er tilrettelagt, så alle kan deltage.

Miljølejren NOAH er en teltlejr på Avernakø med plads til 75 voksne og børn. Midt i naturen og ikke langt fra stranden.

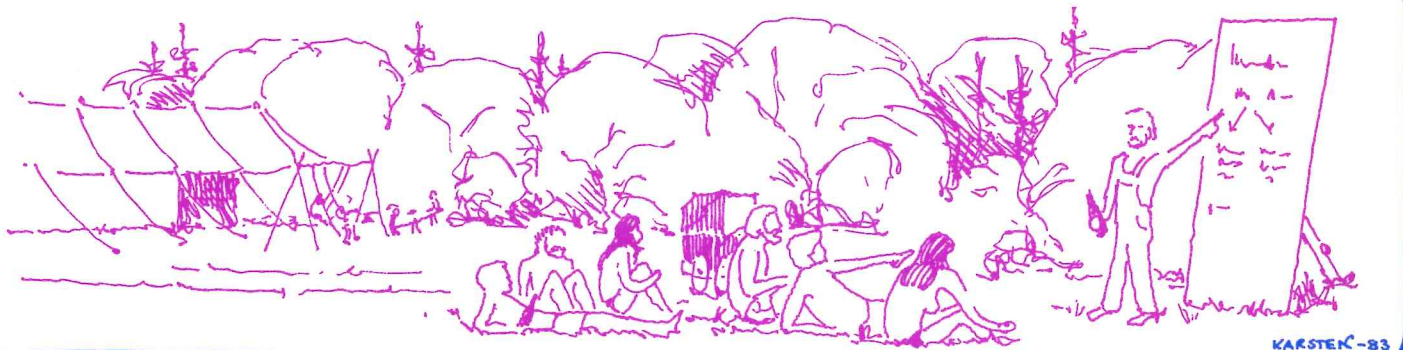
Miljølejren NOAH er også praktiske eksperimenter med nogle af de tanker NOAH har om et andet samfund: WC-et er en mult, vi undgår sminkede fødevarer, vi forsøger os med en solfanger osv.

Miljølejren NOAH er også både de praktiske opgaver, der løses i fællesskab, og alle mulige andre former for socialt samvær.

Miljølejren NOAH er også aftenbål og sang og musik.

Miljølejren NOAH er også et sted hvor vi kan eksperimentere med os selv og hinanden og lære at udtrykke os på nye måder.

Miljølejren NOAH er også en legeplads for børn og voksne, og sted hvor børn og voksne har gode oplevelser sammen og af og til hver for sig.

Forlejr

18/6 - 23/6 5 dage 175 kr.

Forlejrdeletagernes vigtigste opgave er at gøre lejren beboelig til den egentlige lejr starter. Dvs. der skal rejses telte, etableres køkkenfaciliteter, mult, vaskepladser til opvask og personvask osv.

Hvis tiden tillader det, vil vi også bestræbe os på at få arrangeret nogle diskussioner om relevante problemer.

På grund af den ret store praktiske opgave, er der ikke nogen deltagerbetaling ud over kosten.

Mad-lejr

24/6 - 1/7 7 dage 560 kr.

Vi er, hvad vi spiser, men hvad spiser vi og hvorfor spiser vi, som vi gør ???

Der bliver oplæg om, hvilken indflydelse vi har på de varer, vi køber: Varenes kvalitet, indhold, behandling og holdbarhed. Der kommer gæster udefra, som bl.a. holder oplæg om emnerne:

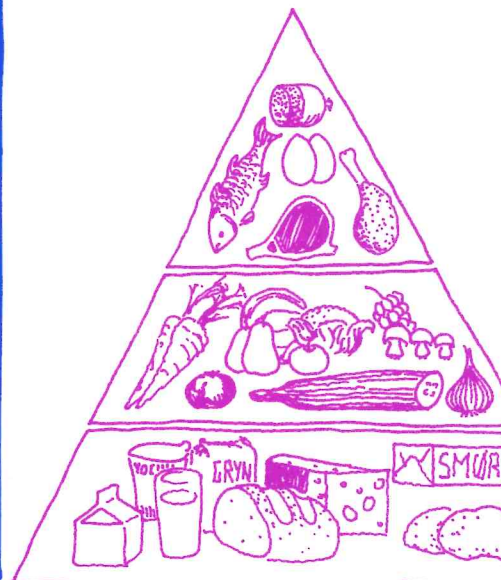
Strålebehandling af fødevarer, varekvalitet, vegetarmad.

Ligeledes vil en politiker fortælle om de politiske muligheder for at påvirke og ændre den gældende madpolitik.

Hvad med vore egne kostvaner??

Hvis vi skal ændre dem, hvordan kan det ske i hverdagen?

Vi vil gå på opdagelse i naturen for at finde spiselige planter, som vi senere tilbereder.

Det er Noah - der nytter

2/7 - 9/7 7 dage 560 kr.

Hvad er NOAH og hvordan arbejder NOAH?

Hvad har ildpustning og styltegang med miljøkamp at gøre?

Emnet for ugen er aktionsformer og medieteknik.

Og vi arbejder bl.a. med silketryk, gøgl og aktionsteater.

Er du træt af tør teori, så tilmeld dig denne uge og oplev dig selv som NOAH-aktivist, plakattrykker, gøgler, ildpuster o.s.v.

Alene kan vi lidt - sammen kan og tør vi det hele.

Den kommende generation

9/7 - 20/7 11 dage 880 kr.

Vi vil på lejren arbejde med de muligheder vi har for at give vores børn chancen for en ordentlig tilværelse. Vi vil således se på mulighederne i de nye teknologier.

Hvordan kan teknikken bruges i kampen for en bedre verden? Videre vil vi forsøge at gå tæt på alternativerne i boformer og lokalområder og vil med udgangspunkt i lejren tage fat på hvad vi kan gøre i vores hjemlige hverdag. Undervejs vil vi krydre emnet med eksempler på NOAH-gruppernes arbejde

Frihed

20/7 - 30/7 10 dage 800 kr.

Hvis jeg mister min frihed - så mister jeg min identitet - den vil jeg da nødtigt gå glip af. . . . ("Gittes monologer" Per højholt)

Hvad er vores frihed?

- i hverdagen, i omgang med andre, på arbejdet osv.

Ved foredrag, gruppediskussioner, lege, teater m.v. vil vi prøve at finde ud af hvor vore grænser går, og hvem der sætter dem - os selv?

- samfundsskabte normer for adfærd?

- økonomi? - teknologi? - eller hva'?

Og hvad gør vi for at flytte dem (hvis vi vil)? - og hvad gør vi for ikke at miste friheden (hvis vi har den)? - og for at få den (hvis vi ikke har den)?

Det er i hverdagen vi ramler ind i frihedens grænser - eller føler os frihedsløse.

Intern NOAH - ferie

30/7 - 6/8 7 dage 420 kr.

Efterlejr

6/8 - 13/8 7 dage 245 kr.

I ugen går vi i vandet, gøgler og snakker NOAH.

Ind imellem skal lejren nedlægges og puttes i mølposer til næste års lejr.

Tilmelding til Miljølejren NOAH

navn (voksen)		evt. alder
navn (voksen)		evt. alder
adresse	postnr.	telefon
navn-e (børn)		alder
lejrperiode(r)	for personer under 18 år: forældres eller værges underskrift.	

Tilmelding til Miljølejren NOAH

Udfyld tilmeldingsblanketten og send den til:

NOAH

Rådhusstræde 13

1466 K

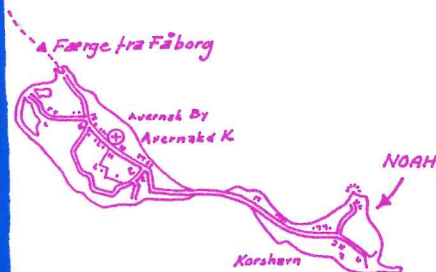
Tlf. 01 - 15 60 52

ma. - fre. kl. 10 - 16 samt efter
15.4. ons. kl. 19 - 21.

Du vil da modtage et girokort, samt en bekræftelse på, at du har reserveret plads i den pågældende periode. Du skal da betale beløbet inden for en uge efter modtagelsen. I modsat fald risikerer du, at reservationen bortfalder (hvis der er venteliste). Hvis der ikke er plads på lejren, vil du modtage meddelelse herom samt oplysninger om i hvilke perioder der evt. stadig er plads. Husk at du kun kan tilmelde dig hele perioder.

Har du betalt og melder afbud inden 2 uger før den pågældende periodes start, kan du få pengene igen ÷ 75 kr. i administrationsgebyr.

Sådan kommer du til lejren. Der går færge til Avernakø fra Fåborg. Angående forbindelser til Fåborg og færgetider: ring til DSB's oplysning, da køreplanen endnu ikke ligger fast i skrivende stund. Lejrens bil transporterer bagagen fra færgelejet til lejren. Der er en gåtur på ca. 7 km til lejren.

0 - 2 år	10 kr./dag
3 - 7 år	30 kr./dag
8 - 14 år	40 kr./dag
øvrige	80 kr./dag
for- og efterlejr	35 kr./dag
gæster	50 kr./dag

Hvad skal medbringes

Ud over skiftetøj, tandbørste, sovepose, soveunderlag osv., vil det være en god ide at medbringe:

- **Cykel.** Øen er smuk, men svær at nå hele vejen rundt til fods.
- **Varmt tøj.** Det kan være koldt om aftenen og om natten.
- **Musikinstrumenter.** Musik, sang og folkedans plejer at være populært på lejren, især omkring aftenbålet, når vejret tillader det.
- **Lommelygte.** Det er svært at finde sin plads i soveteltet om aftenen.
- **Andre ideer:** Fiskeri, sejlbåd, papir, sangbøger, udklædnings tøj til børnene, andet til børneaktiviteter, osv., osv. (brug fantasien).

Hvad skal ikke medbringes

- **Privatbiler** vil belaste lokalmiljøet på Avernakø. Lad derfor en evt. bil blive stående i Fåborg.
- **Hunde** må ikke medtages.
- **Privattelte** må ikke slås op.

Andre muligheder

Oplysninger om andre lejrmuligheder fås ved henvendelse til:

Ø-lejrkontoret

Vendersgade 8

1363 K

Tlf. 01 - 11 55 81.

Miljølejren NOAH
Rådhusstræde 13
1466 København K

Miljølejrens adresse:
Miljølejren NOAH,
Avernakø, Korshavn,
5600 Fåborg.
(09) 61 26 85.

/stupide stærke-mænd eller partihieraki/-bundethed.

Såvel diktaturet (enkeltmandsstyre) som det »repræsentative demokrati« (fåtalssstyre) fostrer uhyggelige politiske løsninger i en tid, hvor konsekvenserne er globale.

Det er vitalt, at der arbejdes bevidst for et folkestyre (et egentligt demokrati decentralt som centralt). Alle må have lige ret til medbestemmelse angående deres liv og øvrige skæbne.

Magt må decentraliseres totalt — helt ud til den enkelte. Så kan vi ikke komme stort længere, men det er også tilstrækkeligt til at neutralisere magtkoncentrationens uhyggelige og vilkårlige momenter.

Uden begejstring må vi være endnu flere om personligt at gå direkte ind i den elendige politiske parodi, overalt hvor det kan lade sig gøre. Ikke for at bestyrke den som institution, men for at neutralisere den, til fordel for et reelt demokrati.

Jeg afstår gerne fra at betegne dette som græsrodshandlinger, eftersom det nok er den eneste væsentlige distance til rimeligt bevidste bevægelser. At der, som følge af dette forhold, er meget væsentlige faktorer, bevægelser som sådan ikke kan lykkes med, vil jeg vende tilbage til.

Og lykkes der for lidt i forhold til anstrengelserne, var det måske en idé at læse afsnittet »Lammelsen« nok en gang.

Indledning

Jeg må begynde meget banalt: — Med mig selv.

— Med at påpege den fortærskede påstand om krise. — Og jeg må skøjte af sted henover de kriseår-

sager, der er vigtigere end de sædvanligvis docerede.

Som hverdagslæge står jeg på et realistisk udgangspunkt for »folkeforståelse«. Hver eneste dag indebærer fortrolige, men åbne samtaler om sociale absurditeter.

Samtidig trues min livsaktivitet ligesom alle andres af den bureaukratiske formalisering. Der tegner sig et tydeligt mønster til skade for os alle.

Menneskers fremmedgørelse og strukturforårsagede selvforagt piner mig. Konsekvensen er et samfund af begær og vold med tilhørende modvold. Vi har det i vest, og vi får det i øst.

Passive behov oprustes og manipuleres frem til salgbarhed af politiske og økonomiske magters reklamenvoldtægt på uforberedte mennesker.

I sporene på det sidste par århundreders materielle fremgang har mange overset, at de er andet end et TV, en mave og et kønsorgan.

Præstationsmotiver bliver det perverse udtryk for det oprindelige socialmotiv. Helten, idollet, gurun, den stærke idiot snylter på det menneskelige, han/hun gerne ville leve op til. Snylter ved hjælp af dogmer, myter, kapitalisme og vold. Det bliver en levevis, der griber om sig, fordi den afficerer det bevidsthedsdrejede menneskes selvopholdelsesdrift. Børnene indoktrineres allerede før de kan tænke.

Hele classesamfundet homogeniseres til økonomiske luderkarle, deres gorillaer og prostituerede.

Gauleiter Adolf, formand Josef og Ronald Duck fattes kun i den udstrækning, de selv ønsker det.

Det personlige jeg perverteres allerede i de første forgæves forsøg på at udvikle det, i modsætning til de omgivelser der ikke ønsker dets fulde og følgerigtige udvikling. Hvordan finder hver enkelt den oprindelige kurs, hvor lidelsen er mindst og uafhængig af et forbrug, der ligger ud over basismødvendighederne? Dreje af, gå baglæns eller samarbejde?

Drivkræfter mod integreret indre virkeliggørelse støder ikke alene an mod præstationsstrukturens økonomiske gøglerbod, men i nok så høj grad mod den kollektive bevidstløshed. Modkonsekvensen er alternativ information på alle planer. Ikke mindst det politiske, der som det eneste kan hamle reelt op med merkantilismens patent på alle større medier.

Krise

Det kollektive dogme påbyder, at krisen er økonomisk, og dermed færdig. Modsigelse heraf undertrykkes af angst for samfundets og egne eksistensvilkårs opløsning. Jeg tager følgende udgangspunkt i denne påstand, fordi den er konkret begrundet i de mennesker, der fremsætter den. Og dermed har jeg fået ret og mulighed for en tilføjelse: Krisen er økonomisk fordi ... mennesket er blevet reduceret til et pengestykke.

Pengestykker vandrer i mørke fra pung til pung. Fra multinationale magtfaktorer over opportunistiske politikere til nye magter. Jævnfør bl.a. det økonomisk-militær-industrielle kompleks.

Under disse vilkår kan penge (som mennesker) avle penge uden anden bag-

grund i den biologiske virkelighed end rovdrift, forurening, undertrykkelse og vold. Vi nærmer os en generel tro på, at mønter og sedler kan spises ligesom frikadeller og salat. Vi får stene for brød!

Angstneurosens konstruerede erstatningsjag er præstationsmotiveret og kræver, at omgivelserne forfalder. Den prøver ustandseligt og forgæves at købe sig sikkerhed til erstatning for den solidaritetens eneste reelle sikkerhed, den i sig selv udelukker og destruerer.

Krisen er dybt menneskelig. Den økonomiske krise er et resultat og ikke en årsag. Misforståelsen er, at penge kan købe alt. De kan ikke købe medmenneskelighed endsige kærlighed. Men de kan bevirke misundelse-mindreværd og magtbegær. Resultatet er gensidig ødelæggelse. Jævnfør oprustningsspiralen. På dette fundament bygger den danske klassopolitik. Undertrykkelse giver misvækst.

Den psykisk/kulturelle krise har naturligvis alle mulige delasppekter i en tidsalder, hvor vor isolerede klode er blevet lille, fordi teknologien/økonomien har fået frit løb overfor vore biologiske forudsætninger.

Teknologisk set er krisen en enorm entropiforøgelse i dens lukkede system. Varmemød, opblanding, forurening og permanent mangelsituation. Stigende overlevelsessstress resulterende i vold og yderligere absurd forringelse.

Biologisk set betyder krisen forringelse af negentropien, og at klimaxsamfundets homeostase forskubbes nærmere den uigenkaldelige selvforstærkende katastrofe. Over en halv milliard år har jorden ændret

sig fra en stenklump til et livssystem af gensidigt afhængige organismer. I dag breder ørkenen sig. Snart har vi kun penge at lægge på tallerkenen i stedet for mad. Råstofferne fornyes ikke. Modtagen energi kan kun ophobes i kvalificeret form i biomassen.

Politisk (dvs. strukturerende) set gennemtvinges tilskurollen på bekostning af deltagerrollerne. — Af fatalt uvidende politikere og deres præstationsvanvittige bagmænd.

Det eneste, der »trives«, er økonomien. Bruttonationalprodukterne øges i og med vareknaphedens og forureningens prisforhøjelser. Øges når vi river lemmerne af hinanden og erstatte dem med krykker og uophørlig »omsorg«. BNP stiger også lineært sammen med øgningen i det bureaukratiske papirforbrug og yderligere destruktionsårsagende våbenproduktion.

Mon de, der modsætter sig det nye politiske initiativ (— for at beskytte den eksisterende favorit?), ved hvad de gør?

Har de taget den tredje verden med på råd, uanset at den hverken kan sanse eller samle i sin sult og kulturopløsning. Det er dog her, at krisen føles mest direkte — endnu.

Er det på denne baggrund berettiget at fortabe sig i markeds- eller planøkonomiske fantasier? Er et helt anderledes økologisk system ikke bydende nødvendigt? Kommer der snart et bud på dette, uanset om vi arbejder i bevægelse eller i et miljøpolitisk alternativ! Ja — det gør der. Spørgsmålet er kun, om vi skal samarbejde — og uden at ødelægge noget for hinanden. Dvs. ødelægge noget for en sag, der er

for vigtig til dyrkelse af personlig forfængelighed og præstationsmotiver.

Utopierne

Netop under kriser får gamle utopier deres opblomstring. De er farlige, fordi de ikke er selvstændigt skabte, og fordi de for længst havde været realiserede, hvis de havde været brugelige.

Mange utopier er neurotiske, bundende i enkeltpersoners frustration. Jævnfør Hitlers tusindårsrige, der uanset at det var blevet den sørgelige virkelighed, alligevel ikke ville have tilfredsstillet ham som »verdenskejser«, fordi det drejede sig om en personlig indre sygdom. Sådanne utopier bliver totalitære og blokerer for alle andre menneskers utopiske kreativitet.

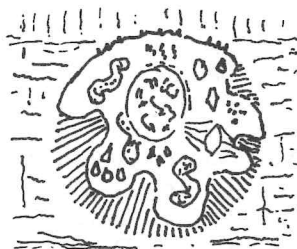

Jeg har skrevet yderligere om utopiernes væsen og indbyggede faremomenter i vort månedsblad »Miljøpolitik«, der kan rekvireres fra Miljøpolitisk forenings sekretariat, Rimmervej 49, 9900 Skagen. Telefon (08) 44 32 61.

Utopiske initiativer iøvrigt er såmænd blot grundlæggende menneskelig kreativitet for et bedre samfund. Vi har mange gode forudsætninger for at gennemføre gode ændringer. Se bl.a. artiklen »En beregnet Utopi« i NOAH-bladet nr. 83. Det er så konkret, at jeg ikke føler anledning til at fremsætte mine tilsvarende tanker her.

Til slut standser artiklen op med en række spørgsmål, hvortil der kan føjes mange andre. Her vil jeg så fortsætte, idet jeg understreger, at jeg ikke ønsker et »firkantet«, statisk, centralistisk samfund uden større biologisk diversitet. Det er ustabilt. Et stabilt behovsrelevant samfund i dynamisk/organisk vækst kan jeg bedst sammenligne

med amøben, der i ligevægt skyder sine pseudopodier ud efter ny og bedre næring.

Der må i bredt samarbejde (— også med specialister) lægges en informationsplan og økotaktik som forudsætning for den uomgængeligt nødvendige politiske gennemførelse.

Det er barnagtigt, livsfarligt og totalitært, at ville gennemføre en utopi ved pludselig og total omstyrning af det eksisterende. Det er iøvrigt kun nogle få drømmere, der vil bakke op bag dette. Og uden bevidste vælgere som bagland — hvad er det hele da værd? Vi vil snart se et lige så hæsligt ansigt som kapitalismens i horisonten.

Den til stadighed fleksible, folkestyrede utopi må gennemføres overfor det nuværende systems mer eller mindre sammenhængende forudsætninger.

Jeg vil nu skitsere, hvor dette kan lade sig gøre — så at sige ad bagvejen — med den nuværende parlamentariske sammensætning og forventede vælgeropbakning af det grønne alternativ.

Basisløn

Det er ikke tilfældigt, at basisløn tages som udgangspunkt. Eksistensen af en sådan er nøje forbundet med stort set alle samfundsmæssige delaspæker fra social- til forsvarspolitik. Utopien kan ikke fordeles mellem disse traditionelle politiske opdelinger, der griber betydeligt ind over hinanden og forhindrer et helhedssyn, hvis man ikke erkender dette.

Basisløn kan såmænd i sig selv rumme det meste. Der er basis for den. Også økonomisk!

Basisløn til alle er grund-

læggende. Både for freden, demokratiet og økologien. Hvorfor skal retten til livet være indskrænket til gratis lægehjælp, når man er ved at miste det på grund af manglende gunstige levevilkår? Er det systemets minimumsbevilling for at undgå revolution?

Basislønssikkerhed, uden at skulle prostituere sig, giver mulighed for:

— virkeliggørelse af den personlige og oprindelige jegstruktur.

— frihed til at tænke og vælge.

— uddannelse/udvikling til alle.

— eget kulturvalg.

— uafhængighed af politiske og økonomiske magtstrukturer, der efterhånden vil gå i opløsning til fordel for decentralisering af ejendomsforhold og indflydelse.

Basislønnen gør principielt alle uafhængige af krig — og imperialismefremkaldende dogmer. Den reducerer bureaukratiet indflydelsesmæssigt og personmæssigt. Giver lige muligheder for grundlæggende kreativitet med påfølgende centrale produktionsinitiativer. Muliggør øget, evt. alternativ uddannelse og udvidet, gensidig, ikke betalt, men følelsesmotiveret omsorg for hinanden. Ikke mindst hvad angår ældre og handicappede, der må integreres i det nye samfund af hensyn til os alle. Børnene vil som vi andre nyde godt af de ældres og de ikke »perfekt designede« medmenneskers viden.

Iøvrigt er den eneste reelle sikkerhed den gensidige medmenneskelige omsorg. De præstationsorienteredes fremfærd for at købe eller

tiltvinge sig angstafølsomme sikkerhed er en illusion. Disse aktiviteter øger kun konkurrencen og hadet og dermed den generelle såvel som personlige usikkerhed.

Basisløn, som en ret til alle uden at skulle tigge eller prostituere sig, vil i lidt videre konsekvens bervirke:

— at udnyttelse af andres arbejdskraft og helbred aftager. Man har råd til at sige nej til underbetaling, dårligt arbejdsmiljø og økologisk produktion.

— kreativitet og liv. Færre sygdomme, fysisk og psykisk.

— lokalsamfundsbetinget kontakt, udvikling og gensidig omsorg.

— integreret børneomsorg og udvikling af børnene uden indflydelse fra industriel opdragelse til vold.

— uafhængighed af reklamens fordummende og kunstige behovsskabelse.

— økologisk produktion, energiforsyning og affaldsbehandling.

— rene fødevarer, mindre forurening. Decentral distribution.

— avancerede produktionsformer.

— udnyttelse af marginal jord.

— alternative livs- og produktionsformer. Kollektiver, andelsforetagender. Økologisk landbrug.

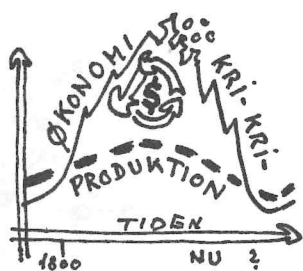
— medejendomsret til produktionsmidler, jord og faciliteter.

— et reelt folkestyre med mindsket bureaukratisk overbygning, dvs. også frigørelse af arbejdskraft.

Eftersom basislønnen er centralt placeret med baggrund i det enkelte menneskes frihed og integrerede udvikling og forståelse for sammenhænge, finder jeg ikke plads til at opregne alle konsekvenser på disse sider.

Basislønnen skal naturligvis være tilstrækkelig til at opretholde et sundt liv med relevant føde, bolig og varme / energi / informationsforsyning. Det indebærer, at monopoler på de nævnte områder må brydes og decentraliseres. — Også

hvad angår stat / amt / kommune-indflydelse. Dvs. hvad angår enhver politisk / økonomisk indflydelse.

Er der så nok til, at alle kan få basisløn? Ja, selvfølgelig. Vi har jo her i landet et gennemsnitligt minimumsforbrug, der svarer til en særdeles god basisløn til enhver. Rent administrativt/økonomisk henviser jeg til Finansministeriets budgetredegørelse 1982 for bl.a. 1983. Det er et spørgsmål om, hvad man bruger pengene til, og hvad man kalder det.

Mulighederne for basisløn bliver ikke mindre af de eksisterende store skatteuddragelser, spekulationsgevinster og valutaudførsler stoppes ligesom overflod og spild.

Men uden personligt produktivt arbejde, fornuftig ressourceudnyttelse / produktion og relevant behovsforståelse / information går det ikke.

Arbejdet

Enhver må have ret og relevant mulighed for at supplere sin basisløn med en konkret arbejdsindtægt. Dvs. den eksisterende arbejdspløjle må fordeles lige og øges — ikke mindst af økologiske hensyn. Overskydende timer fra mennesker, der ikke ønsker at anvende dem, kan ligeledes fordeles som »overarbejde« til de, der ønsker at supplere.

For den sags skyld må også det mest intetsigende omend endnu nødvendige arbejde til en vis grad fordeles. Ikke så få administratorer af andres liv vil have godt af mere af den jordforbindelse, de så ofte påberåber sig, så snart de bliver samfundsfagligt og

politisk relevant udfordret i deres gruppeegoistiske elfenbenstårne og privilegier. Det gælder nu iøvrigt os alle, at det ville være gavnligt med ikke så lidt mere praktisk indlevelse i andres forhold.

Inden vi kaster os for fødderne af de sædvanlige argumenter, kunne vi jo prøve at besvare nogle grundlæggende spørgsmål: — Hvor meget arbejde må vi nødvendigvis udrette, hvis vi føler et minimum af ansvar for os selv såvel som andre?

— Hvor meget kan vi præstere under hensyntagen til den økologiske formåen og egne kræfter og tid?

— Hvor meget vil vi?

Jeg finder det uundgåeligt nødvendigt med følgende:

— kreativ/optimal ressourceudnyttelse. Lav gammelt til nyt genbrug, bevar, skab og plant.

— antiforurening og miljørestitution.

— alternativ energi, basisboliger og økologisk produktion.

— optimeret information, forskning og uddannelse for enhver.

— gratis retshjælp og sygdomsbehandling. Tilbud om gratis psykoanalytisk assistance til præstationsafsporede og fremmedgjorte enkeltpersoner og familier.

— hjælp til voldsudsatte.

— kriminalpræventiv indsats ikke alene som forbrydelseshindrende, men også i form af mere pædagogiske sanktioner.

— udvidet civilbeskyttelse og ikke voldsforsvarsuddannelse.

— kulturel intensivering bort fra indoktrinerende industriel underholdning.

— frivillig, mindst basisaf-lønnet arbejdskraft til Ulande. Undervisning af disse mhp. større mellemfolkelig forståelse og administration af de medsendte midler. Mange tredie-verdens lande har uacceptable, udemokratiske styreformere, der gør den monetære u-landshjælp direkte ødelæggende for befolkningen.

Selv med alle i fuldt arbejde kan ovenstående eksempler næppe dækkes. Personer med bureaukratisk, overflødig og marginalt arbejde må altså aktiveres sammen med alle øko-teknisk relevante midler i produktionen, såfremt vi kan se vort globale ansvar. Våbenkøb/produktion standses og produktionen gøres behovsrelevant. Multinationalt ukontrollable foretagender modarbejdes.

Ønsker vi at have mere tid til at udvikle os selv/vore børn/omsorgen for hinanden, er en kæde ikke stærkere end det svageste led. Disse muligheder må altså også være ligeligt fordelt. Det kan indebære, at vi må afstå fra at skulle have »to farve-TV stående ovenpå hinanden« og andre tåbeligheder.

Ligeledes bør vi spille mindre tid og energi på transport, som er delvist uundgåelig, hvis vi ønsker mere naturrelaterede levevilkår på marginale jordområder. Der kan altså blive tale om færre ugentlige arbejdsdage til alle, hvilket har mange decentrale fordele.

Produktionen

— er allerede berørt i det foranstående. Nogle få muligheder for at virkeliggøre den udenfor politisk/økonomiske magtkoncentraters indflydelse er:

— decentralisering af indflydelsen på den kommende informationsteknologi.

— Alle må sikres minimumsandel i produktionsmuligheder/leveareal. Maksimum for indtægt og formue via bl.a. ændrede beskatningsforhold. Arbejdsfrie indtægter umuliggøres. — ændring af by-landzone-lov mhp. etablering af økologiske landbrugsollektiver og tilsvarende småejendomme.

— forhindring af herregårdsdannelse i hænderne på enkeltpersoner og deres kreditorer eller selskaber.

— 7 dages udnyttelse af produktionsmidlerne.

— »kolonialisering« af

marginal eller ødelagt jord.

Internationalt

— må vi erhverve vor absolutte suverænitæt til at sige fra overfor voldsanvendelse, imperialismen og kløftdannelse mellem jordens befolkninger.

I denne forbindelse må vi overlade enhver konfliktløsning til et FN og støtte det i så henseende. Det indebærer en udtræden af Nato og dansk afrustning (se tidl. ang. civilforsvar) som et eksempel til efterfølgelse, i tillid til at de fleste nationers vilje står til troende. Mistillidskløften, der i virkeligheden er økonomisk afledt, må overbygges.

Ændres EFs grundlag (som også er økonomisk og ikke mellemfolkelig gensidig udvikling, som mange tror) ikke, må vi også udtræde af dette til fordel for international og hæderlig udveksling med de mest trængende. Vi må arbejde for en FN-økologitraktat.

Vor uafhængighed af destruktive magtstrukturer i større målestok afhænger givet af vor autonome evne og selvtilid. Blandt de praktiske forudsætninger kan jeg nævne decentral produktion og forsyning med føde, energi, information osv. Det er nærliggende at indgå i nært samarbejde med lande, der ligger på folkelig praktisk og ide-mæssig linje med os mere end nogen anden nation. Vi kan finde det udtrykt i tilslutningen til bl.a. politisk struktur og ratificering af mellemfolkelige traktater. De to mest iøjnefaldende folk er Norge og Sverige.

Information/kultur

Der skal nødvendigvis være fuld ret til at søge og give korrekt information. Hermed har en manipulerende reklame allerede udelukket sig selv fra medierne. I fald det alligevel fremsættes, må det kunne dokumenteres og vil ellers være underdraget støtte distributionsmæssigt og iøvrigt. Afløses af nødtørftige varedeklorationer/præsentationer. Ung-

dommen ikke mindst har krav på at blive sikret mod forbrugs- og voldsidiotisering.

Betydeligt udvidede kulturtilbud egnet for selvstændig aktiv medvirken. Inddragelse af informationsteknologi som hjemmeuddannelsesstilbud. Forhindring af enhver manipulativ udnyttelse af dette apparat. Folke-TV-presse oma.

Kulturstøtten må gøres mere individuel ved, at der afsættes et basisbeløb, som enhver kan placere kulturelt efter eget valg eller lade stå til offentlig nærmere bestemt kulturel administration. Biblioteker mv. udbygges uafhængigt heraf.

Den offentlige støtte til pigegarder, voldssport og nationalegoistiske mandskor er en »kultur« en hel del af os må bidrage ufrivilligt til i de folkevalgtes stemmeinteressers navn.

Folkeøkonomi

Begribeligvis må alle have lige ret til at manipulere med økonomien — *eller lade være*, hvis vi skal tale om et demokratisk rets-samfund.

Det er ikke tilfældet. Danmark ejes ikke af de, der er bosat og arbejder her, alene. Den danske administration har ikke styr på det nødvendige forhold mellem vare/penge-kredsløb/produktion. Ej heller i udlandsrelationer, det være sig i forholdet til den brasilianske godsejer eller de multinationale selskaber som sådan. Resultaterne er velkendte og følt af alle, der kun har deres arbejde at tilbyde og ikke kan avle penge med penge.

En fornuftig fremtid for enhver skal finansieres. Ikke så meget med penge, men med fornødenheder. Det forhindrer pengene, stik imod hvad mange har fået fortalt. Pengene er et middel til at få varerne derhen, hvor der er nok i forvejen. Og hvor man af og til slet ikke behøver at arbejde for dem.

Datalogien er en oplagt

mulighed til at få styr på disse forhold, såfremt den falder i de rigtige hænder. Det er en politisk opgave, der formentlig ligger udenfor bevægelsernes rækkevidde — undtagen som medaktive og vælgere. Blandt andet derfor: GRØN ALTERNATIV MILJØPOLITIK eller hvad det nu bliver døbt.

Pladsen slut

De nu afsluttede betragtninger har jeg fremsat personligt og ikke som »formand« for Danmarks miljøpolitiske forening. Men selvfølgelig er der en ikke ringe overensstemmelse i min aktuelle situation.

Dette udpluk af en helhedspolitik har langt fra fået det meste med. Bl.a. ikke den nødvendige omtale af hvad Danmark har forpligtet sig til i alle de FN- og Europarådstraktater, vi har undertegnet. Det er et godt politisk udgangspunkt i det eksisterende, som jeg ikke vil lade ligge ubrugt

hen, når miljøpolitikken rigtigt begynder at fremstå i dagens politiske røgslør.

Heller ikke alternativ økonomis mange gode muligheder har jeg fundet plads til at uddybe. Fornøjelsen er derfor helt på min side, når jeg overlader jer en oversigt (tilnærmet) over de offentlige udgifter for 1983. Det er ganske opløftende at kalde nogen af dem noget andet — f.eks. basisløn og fredsudgifter!

Jørgen Frost

Generel forvaltn.	17,5 mia
Social administr.	103,5 mia
Sundhedsvæsen	27,5 mia
Udd./forskning	36,5 mia
Kultur/kirke	6,0 mia
Kommunikation	22,5 mia
Miljø & bolig	13,5 mia
Forsyning	9,5 mia
Erhvervsmarked	14,0 mia
Justitsvæsen	5,0 mia
Forsvar	11,5 mia
Grøn./Færøerne	6,0 mia
Pensioner	5,0 mia
Ikke specif.	2,0 mia
IALT ca.	280 milliarder kr.

Gensplejsning

— en teknik

Mus kan nu blive så store som rotter! Bakterier kan fremstille kostbar medicin! Dette er eksempler på anvendelse af en såkaldt »ny teknologi« kaldet gensplejsning. Men hvad er den tekniske baggrund for disse frembringelser?

I flere landsdækkende dagblade har der i perioder været skrevet en del om gensplejsningens anvendelser og konsekvenser. Det er ikke en absolut nødvendighed at kende teknikken bag gensplejsning for at kunne tage stilling til de mange tvivlsspørgsmål omkring anvendelsen af denne nye teknik. Men metoden bag gensplejsningen er sjældent blevet omtalt mere detaljeret.

Gensplejsning er overførsel af genetisk materiale (arvelige egenskaber) fra en organisme til en anden. Det betyder følgelig, at et levende væsen (f.eks. en bakterie) har fået egenskaber, det aldrig tidligere har besiddet, efter overførsel af arvemateriale fra en helt anden organisme (f.eks. et menneske). Bakterien bliver faktisk en kunstig frembragt skabning! Denne for verden nye organisme vil nu kunne formere sig med sin nye egenskab og danne grundlag for produktion af et ønsket stof.

I alle levende organismer er de arvelige egenskaber bundet til det universelle molekyle, DNA. DNA-molekylet indeholder samtlige de informationer, som er nødvendige for opbygningen af proteiner — og dermed alle de organiske strukturer. Det være sig både hos bakterie-, plante- og dyreceller. Der er dog en forskel mellem bakterie-DNA og plante-/dyre-DNA, som beror på længden og organiseringen af

DNA.

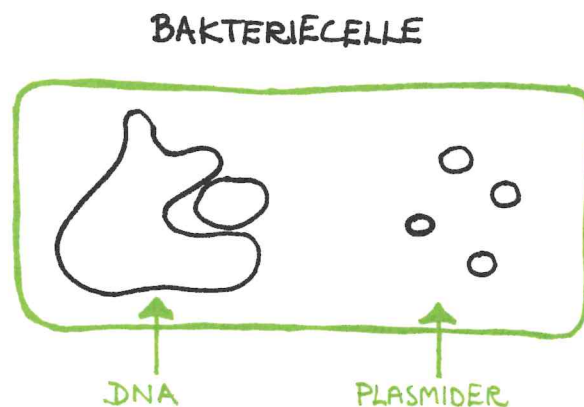
Bakterie-DNA er væsentlig kortere pga. den mindre informationsmængde, der er i arvematerialet hos bakterier end hos andre celletyper. Desuden er bakterie-DNA organiseret i ringstruktur, mens plante- og dyrecelle-DNA er organiseret i et antal kromosomer (DNA-strenger). Overførsel af arveligt materiale fra en organisme til en anden sker netop i form af DNA.

Plasmider

I en bakteriecelle findes et stort ringformet DNA-molekyle samt nogle mindre cirkler af DNA-plasmider. Plasmidernes opgave i en bakterie er ofte at gøre den modstandsdygtig overfor kemiske påvirkninger udefra. Plasmidet er i stand til at trænge gennem cellevæggen og kan derved overføre en egenskab fra en bakterie til en anden. Et plasmid er på samme måde som det store DNA-molekyle i stand til at duplikere sig selv, så egenskaberne bliver nedarvet til næste generation. Det er disse forhold, der udnyttes ved overførsel af genetisk materiale til bakterien i gensplejsningsteknikken.

Eksempel med interferon

Visse menneskeceller producerer et proteinstof — interferon — der muligvis kan finde anvendelse i kræftsygdomsbehandlingen. Forskningen drejer sig om en undersøgelse af stoffets eventuelle bremsende virkning på væksten af visse

svulster. Interferon er i midlertid temmelig problematisk at tilvejebringe i så stor mængde, at der kan eksperimenteres med det. Men snart kan det måske afgøres, om stoffet har de antagede virkninger. Et schweizisk firma her nemlig startet en produktion, baseret på gensplejsning, af interferon.

Genet, der koder for produktion af interferon, kan pilles ud af en menneskeblodcelle. Umiddelbart virker denne proces vanskelig, men man har efterhånden oparbejdet en kolossal viden om proteiners struktur og kortlagt mange af de gener, der koder for de respektive proteiner.

Til at pille genet ud af cellen benyttes en metode, kaldet »shotgun« (haglbøsse), hvor man klipper DNA-molekylet i stykker med nogle såkaldte restriktionsenzymmer. Disse enzymer — en slags fordøjelsesenzymmer — klipper DNA over på bestemte steder, som er karakteristiske for hver type enzym. I dag har

man et helt batteri af restriktionsenzymmer til rådighed og har mulighed for at klippe DNA-molekylet over på en række veldefinerede steder.

Behandlingen af DNA med restriktionsenzymmer resulterer i en masse DNA-fragmenter, hvor man kun kan håbe på, at interferongenet er iblandt.

Men efterhånden er der blevet oparbejdet en række biokemiske og kemiske metoder til fraktioneringen af DNA-stumperne, ud fra en viden om interferongenets vægt og opbygning. Nu er det muligt, med relativ stor sikkerhed, at fjerne DNA-stykker, som ikke er interferongenet, men der er dog stadig ubrugeligt DNA tilbage.

Indsættelse af genet

Næste skridt består i at indsætte genet i en bakteriecelle, der således bliver i stand til at producere interferon.

Bakteriens plasmider kan ligeledes åbnes med restriktionsenzymmer. Og med tilsvarende enzymer kan

DNA-fragmenterne »limes« fast til plasmidet igen, så det ringsluttes og ligner det oprindelige plasmid. I en blanding af ringsluttede plasmider og bakterier kan der opstå tre situationer: 1) Bakterier, som ikke optager noget plasmid, 2) bakterier, som har optaget plasmid med ubrugelige DNA-sekvenser og 3) bakterier, der har optaget plasmid med interferongenet. Den interferonproducerende bakterie kan adskilles fra de øvrige bakterier gennem en række vækstforsøg. Nu har man så sin nye organisme — den lille kemiske fabrik til produktion af interferon.

Industriel frembringelse

I industriel skala anbringes bakterier med interferongenet i store væksttanke under optimale vækstbetingelser for bakterier. »Fidusen« er, at bakterien ikke selv forbruger interferon i sin livsproces, men kun producerer stoffet.

I dag har man efterhånden overvundet de sidste problemer med at få adskilt produktet — det ønskede interferon — fra vækstmediet og bakterierne. Så nu er det blot et spørgsmål om at gøre produktionsmetoden så effektiv og billig som mulig.

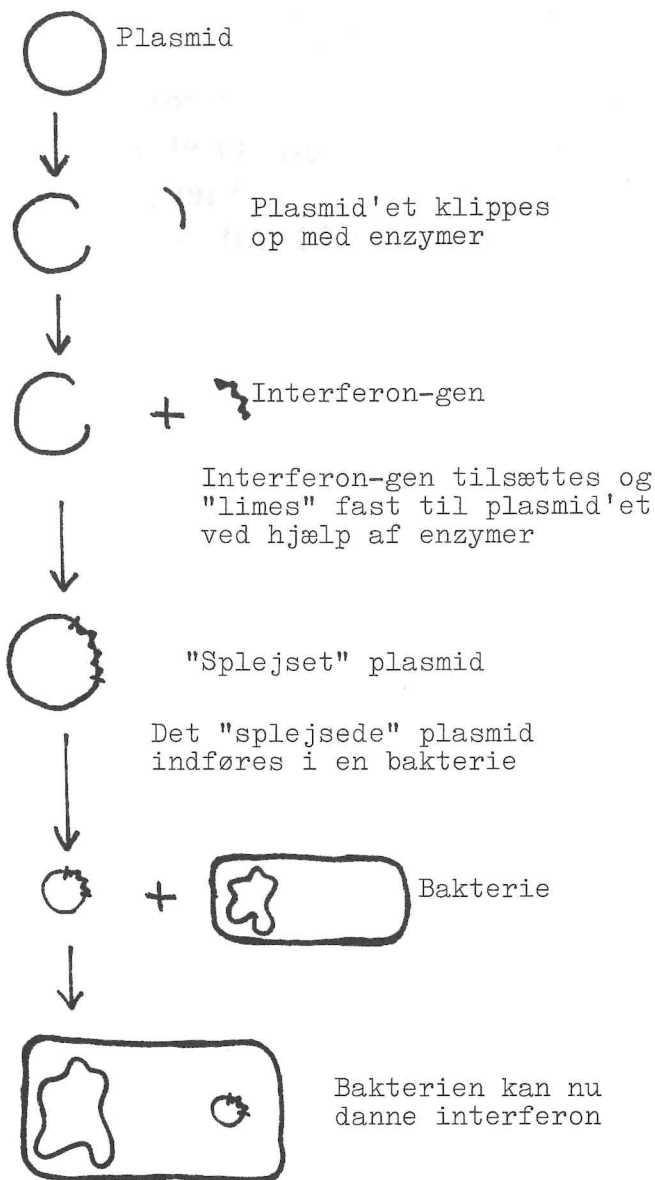
Den store mus

Eksemplet med interferon er en proces, hvor man indfører arvemateriale fra en »højerestående« organisme til en »laverestående«. Med musen, der blev unormal stor (ca. 1½ gang), er der brugt en teknik, som går fra en organisme til en anden på samme »niveau«.

Processen her er principielt den samme som med interferon, men er langt mere kompliceret at udføre. Det handler om at overføre vækstgenet fra en rotte til et musefoster. Dels er det svært at »finde« det pågældende gen, som kan være placeret flere forskellige steder på kromosomerne, og dels fordi regulering

af genet — styringen af hvornår et gen skal være aktiv eller passiv — kan være meget indviklet. Sidst og ikke mindst skal genet overføres til det rigtige sted på et meget ungt foster af musen. Musens nye gen må ligesom *alle* andre egenskaber være tilstede i *alle* celler. Derfor er det en vanskelig opgave at indsætte en rottes vækstgen nøjagtigt, hvor musens oprindelige gen sad placeret. — Men det kan lade sig gøre!

>> SHOTGUN << - METODEN :

Fremtiden?

Det kan være vanskeligt at afgøre fordele og ulemper ved gensplejsning. Både fordi det teknisk kan være svært at overskue, men også fordi det ikke kan undgås at komme ind på mere følelsesladede overvejelser og argumenter, som må veje lige så tungt som de økonomiske/tekniske.

Der bliver altid givet nogle eksempler på anvendelse af gensplejsningen, hvor det er åbenlyst, hvil-

ken udmærket teknik det er, som f.eks. insulin, kræftforskning osv. Men hvad bliver resultat af en verden, hvor store industrieforetagender — de er de eneste, som har råd til forskningen og produktionen — får patent på levende væsener? Det er kun fantasien, der sætter grænser for, hvilke frembringelser man kan tænke sig.

Litteratur:
 »Niche« årg. 3 nr. 2 1982. Tema: Gensplejsning.
 »Naturkampen« nr. 22 1981. Tema: Snilde teknologier.

Økotopia ligger i Finland

I Suomussalmi har befolkningen besluttet, at de selv vil bestemme udviklingen i deres kommune. De har startet et økokommuneforsøg. Landsbyernes fremtid skal bygge på lokale ressourcer og en balanceret udvikling i stedet for forbrug og ødelæggelse. Gamle metoder i ny udformning skal give nyt liv til enen. Kan det lykkes?

Suomussalmi

Suomussalmi ligger i nordøst Finland (700 km fra Helsinki). Kommunen er arealmæssigt på størrelse med Sjælland, men meget tyndt befolket (ca. 10.000 indb.). Hovederhvervene er skov- og landbrug, og der bliver færre og færre arbejdspladser, efterhånden som driften rationaliseres.

I 1980 erklærede man kommunen for økokommune. Der blev holdt bymøder rundt om i kommunen, hvor befolkningen udtrykte deres ønsker. Ud fra disse bymøder formulerede man så nogle målsætninger af almen, lokal og kulturel karakter. Man har specielt lagt vægt på, at mennesket tilpasses naturens vilkår, således at livskraften i byerne og naturressourcerne bevares nu og i fremtiden.

Ideerne bag projektet er, dels at skabe arbejdspladser til så mange som muligt, dels at bygge på de eksisterende forudsætninger (fx by- og erhvervsstruk-

tur). Man satser således mest på skov- og landbrug.

Skovbrug

Tidligere har man fældet store arealer af skovene på én gang og ladet dem henligge. Det bevirker, at jorden vaskes væk eller udvaskes. Nu forsøger man at udnytte skovene på flere måder på en gang. Man fælder mere nænsomt, således at nogle træer og underskoven med bærbuske bevares. Desuden planter man nye træer med det samme. Det betyder, at man undgår udvaskning, og at skoven samtidig kan udnyttes til at samle bær og jage.

Mange skovejere har stillet deres jord til disposition til økologiske forsøg.

Affaldet fra skoven vil blive brugt i et fjernvarmeværk, som er under opførelse.

Landbrug

Kommunen afholder kurser i økologiske dyrkningsmetoder. De jordbrugere, der er ved at overgå til økologisk dyrkning, har dannet en sammenslutning, som i øjeblikket tæller 80 mdl. Det er omtrent halvdelen af alle jordbrugere. Man giver tilskud til anskaffelse af husdyr, for at kommunen kan blive selvforsynende med animalske produkter og for at skaffe gødning.

Beboerindflydelse

Det nye i forsøget er jo ikke de økologiske metoder, men måden at integrere dem i det nuværende system.

Matti Juntunen fra økokommunen siger: »En kommune er en passende enhed, fordi den i forvejen varetager styrings- og planlægningsopgaver, og desuden kan påregne statsstøtte til forsøgsvirksomhed« (fx er støtten til husdyr statsstøtte). Han mener desuden, at det økologiske program må være fleksibelt, og at befolkningen gennem græsrodsdemokrati må have indflydelse på programmet.

Der ligger altså en ideologi bag administrationens ønsker om en økokommune. Til gengæld mener jeg, at de fleste landbrugere er gået ind i projektet, fordi det er økonomisk fordelagtigt for dem.

Perspektiver

Hvis projektet kan overleve økonomisk, og det ser det for øjeblikket ud til (der er ingen problemer med at få afsat de økologiske grøntsager), åbner det mulighed for, at andre følger efter.

Hovedideen bag projektet har været at skabe flere arbejdspladser, og alene det giver jo mange kommuner — ikke bare i Nordfinland — god grund til at forsøge noget lignende. Desuden er overgangen til øko-

logisk landbrug ikke nogen stor omvæltning de steder, hvor landbruget ikke er så industrialiseret som herhjemme.

Jeg ved faktisk, at der sidder nogle fremtidsforskere i Helsinki, som arbejder med planer om at gøre et helt len til øko-len i nær fremtid.

Miljø- og livsstilslejr

Projektet er med til at øge bevidstheden om den måde, vi bruger jorden på.

I sommer havde de finske miljø- og fredsbevægelser sammen med Suomussalmi kommune arrangeret en lejr, som havde to hovedformål. Det ene var at diskutere fremtid og samarbejde på tværs af bevægelserne — som vore hjemlige græsrodstræf. Det andet formål var at støtte økokommuneeksperimentet. I en uge arbejdede 300-400 lejrdeleger på økologiske landbrug og skovbrug. Det meste arbejde bestod i at stakke hø og save brænde, men vi lugede også jordbær og malede huse.

Vi fik en del praktiske erfaringer med hjem. Lokalbefolkningen fik dels udført noget arbejde, dels fik de diskuteret principperne bag de økologiske metoder. Og — hvad der var nok så vigtigt for dem — de fandt ud af, at de der studentér fra byerne faktisk også kunne tage fat med høtyven og saven.

Gitte Mellemgård

»Overdrevet«

En bog om hvordan man gør — og ikke skal gøre — når man skal have et bofællesskab op at stå.

»I dag ligger der i Hinnerup — i det østlige hjørne af en udstykning — et bofællesskab. Det fremtræder markant i landskabet med træ, vandskurede mure, et stort pyramideformet fælleshus i midten, solfangere og en stor vindmølle.

Hvis du kommer gående ned ad vejen, vil du sandsynligvis møde en masse børn i leg, voksne i aktivitet, måske ser du vores får og høns. Måske er vores køkkenhave og de nyplantede træer ved at blive grønne. Alt dette er de ydre rammer om bofællesskabet Overdrevet. Et resultat af flere års arbejde — et resultat af en gruppe menneskers stædige vilje — et forsøg på at skabe et alternativt boligmiljø.«

Men ikke bare bofællesskabet ligger der og fungerer. Nu ligger her også en bog skrevet af beboerne, »overdriverne«, hvor de videregiver deres erfaringer og visioner. Det er en virkelig god og spændende bog. Selvfølgelig specielt spændende for folk, der har planer om at kaste sig ud i projekter om andre måder at bo på. Men bestemt ikke kun forbeholdt disse. Alle, der er interesserede i boformer, bør straks kaste sig over den!

Man følger bofællesskabet lige fra starten i 1976 med avisannoncer og indledende møder. Man får et levende indtryk af både positive og negative oplevelser gennem alle faserne. Alle møderne, hvor visionerne

skulle konkretiseres, licitationen, forhandlingerne med myndighederne, finansieringen, selve byggeriet, energianlægget og organiseringen i arbejdsgrupper. Helt til det fungerende fællesskab står der i sommeren '80 med fælleshus, stor vindmølle og 414 m² solfangere, dyreliv og rige udfoldelsesmuligheder for både børn og voksne.

I målsætningen har man netop søgt at opstille, hvilke ting der skal prioriteres: Der skal være tryghed og udfoldelsesmuligheder for børnene. Aldersspredningen skal være stor hos både børn og voksne. Størrelsen skal ligge omkring 25 enheder af hensyn til både funktion og økonomi. Kønsrollefordelingerne skal bearbejdes. En økologisk levestil skal tilstræbes ved at dyrke egne giftfri grøntsager

og frugt, ved at sortere affaldet, udnytte spildevandet, ved at genbruge og fællesbruge ting og ikke mindst ved at udnytte vedvarende energikilder, sol og vind. Forbruget skal være et »maksimalt minimumsforbrug«. Selve bebyggelsen skal være tæt og lav. Enhederne skal kunne bestå af kernefamilier, enlige og minikollektiver. Fælleshuset skal være et centrum med fælles aktiviteter, herunder fælles aftensmad, og fælleshuset skal mindske de enkelte enheders behov for areal. Beslutninger skal så vidt muligt foretages ved enighed.

Det er spændende at læse, hvordan disse mål søges bearbejdet og indfriet. Og i hele forløbet er der konkrete råd om, hvad man kunne have gjort anderledes de steder, hvor

man fik dårlige erfaringer.

Bogen er inspirerende at læse, og ved at være så ærlig er den et virkelig godt erfaringsgrundlag for folk, der arbejder med planer om alternative boformer.

Og som der står i afsnittet om fremtiden: »Overdrevet vil aldrig blive færdigt. Det vil altid være ufærdigt. At flytte i bofællesskab er netop at gøre det ufærdige til sin livsstil, forstået i betydningen: når et mål er nået, sætter vi os et nyt.«

Lisbeth Aas-Andersen

Ove R. Drevet: Overdrevet. Et bofællesskab. 198 s., ill., kr. 48,00. Forlag: Skippershoved. — Fås via boghandlere eller ved at skrive til »Bofællesskabet Overdrevet«, Overdrevet nr. 751, 8382 Hinnerup (kr. 49,00 + forsendelse).

